

Előszó – Jerry Mintz: Szabadság és demokrácia az oktatásban c. könyvéhez

augusztus 23, 2022

Előszó

Jerry Mintzcel először 2005-ben találkoztam a demokratikus iskolák[1] berlini világtalálkozóján, az IDEC-en.[2] Ettől az időtől fogva álltam kapcsolatban vele mint hírlevelének és az általa kiadott „Education Revolution” („Oktatási forradalom”) c. lapnak az olvasója. Személyesen újra 2011-ben találkoztunk az angliai Ashburtonban, amikor az IDEC újra Európában ülésezett. Itt egy séta közbeni beszélgetésben meséltem el Jerrynek, hogy kinek a könyveiből fordítottam már magyarra. George Dennison, James Herndon, John Holt neve került elő. Ekkor Jerry azt kérdezte: „Miért csak olyanoktól fordítok, akik már nem élnek?” Az itt következő könyvrészlet erre a kérdésre ad, Jerry könyvéből magából, remélem, frappáns választ.

Aki elkezdi majd olvasni Jerry írását az oktatásban megvalósítható demokráciáról és szabadságról, az látni fogja, hogy Jerry a demokrácia szót nagyon specifikus értelemben használja. A demokrácia szót ugyanis nagyon gyakran használjuk, miközben igen különböző méretű emberi közösségekre gondolunk. Ezt a rossz szokást félretéve a következőkben meg fogjuk különböztetni azt a demokráciát, ami egy kicsi, személyes viszonyokra építő embercsoportra lehet jellemző és azt, amiben tipikusan több ezer, tízezer vagy akár millió ember együttéléséről van szó.

Az előzőre – amikor olyan emberek csoportjáról van szó, akik

naponta találkoznak, gyakran több órát is együtt töltenek – a *közvetlen, direkt, személyes demokrácia* kifejezést kellene használnunk, míg a nagy létszámú emberi együttélés demokratikusnak mondott lehetőségét *közvetett, képviseleti demokráciának* kéne neveznünk. Nem véletlen, hogy amikor Jerry a demokráciáról beszél, az elsőt, azaz a közvetlen demokráciát érti ez alatt, anélkül, hogy erre külön felhívna a figyelmünket. Természetesen a kiscsoportbeli közvetlen demokrácia és a nagycsoportbeli közvetett demokrácia valahol összefügg egymással, de ezzel Jerry itteni írásában nem foglalkozik.

Mielőtt a közvetlen demokrácia lehetőségeit vennénk szemügyre, ejtsünk néhány szót a történelmi háttérről. A közvetlen demokrácia története jóval az állam megjelenése (antik Athén) előtti időkben kezdődött, és természetesen megelőzi a közvetett (parlamentari, képviseleti) demokrácia kialakulását is. Általában úgy tanuljuk, hogy az állam és a civilizáció egyidős, és tulajdonképpen egymás szinonimái. Ma már tudjuk, hogy ez a nézet tévedés, és voltak olyan civilizációk (az Indus és a Régi Európai civilizáció[3]), amelyekben mai ismereteink szerint nem volt állam.

A közvetlen demokrácia minden emberi közösség egy lehetséges működési módja, amelyet legalábbis részben a közösség akarata szerint be lehet vezetni, vagy el lehet vetni. Az emberi történelemben mind a kettőre van számos példa.[4]

Visszatérve a közvetlen és a közvetett demokrácia kapcsolatára, elmondhatjuk, hogy egészséges közvetett demokrácia csak akkor alakulhat ki, ha a társadalomban a kis emberi csoportokban egészséges közvetlen demokrácia van. Ilyen volt a helyzet a XIX. század eleji USA-ban, ahol Jerry Mintz él és alkot. Ron Miller, Jerry könyvéhez írt előszavában ez utóbbi kérdéshez kapcsolódva jegyzi meg:

„A demokratikus iskolák nagyszerű példái az önkéntes társulásoknak, amelyeket Alexis de Tocqueville jellemzett Az

amerikai demokrácia című, a 19. század közepéről származó munkájában. Ezeknek a társulásoknak alapvető fontosságot tulajdonított a demokratikus kultúra fennmaradása és továbbélése szempontjából. Nem kell ahhoz anarchistának lenni, hogy valaki megértse Tocqueville érvelését, amelyik azt mondja, hogy a túlzott hatalomkoncentráció (akár a magán-, akár a közintézményekben) oda vezet, hogy az emberek elveszítik a közösségeikhez való tartozás érzését, ahol pedig érdekeik érvényesülhetnének és egyéniségük kibontakozhatna. Bár számos más író és társadalomtudós hangsúlyozta ezt az összefüggést, véleményük kevés befolyást gyakorol gyorsan globalizálódó társadalmunkra és az egyre inkább egy kaptafára formált tekintélyelvű iskolákra. Ez a könyv feleleveníti e fenti belátást.”

Jerry nem elvont elméleteket ad elő, hanem méltatlanul elfeledett de hasznos gyakorlati tanácsokat igyekszik adni mindenkinek, aki zsigereiben érzi, hogy mennyi erő lenne a közvetlen demokráciában, ha birtokában lennénk azoknak a technikáknak és gondolatoknak és „erőnek”, ami ahhoz kell, hogy egy gyerekekből és felnőttekből álló csoportból valódi önkormányzó demokratikus közösség jöjjön létre.

2012. május 13.

A könyv megrendelhető az egyesületi honlapon!

Kapcsolódó oldalak:

- Virágh Szabolcs interjúja Jerry Mintz-cel
- Jerry könyvének első fejezete